

УЛОГА И ОБУЧАВАЊЕ ПРИПАДНИКА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ ЗА ЕСКОРТНУ ПРАТЊУ

Милош Величковић

Управа војне полиције – Криминалистичко-истражна група

Владимир Цветковић¹

Криминалистичко-полицијска академија

Кроз историју су многе истакнуте личности, с једне стране биле предмет уважавања, па чак и фанатичног обожавања, а с друге стране предмет оспоравања до чак патолошке нетрпељивости. Са развојем друштва „култ личности“ је све више почео да бледи а „недодирљивост“ је постајала све слабија. Такве личности су све чешће постајале мете напада својих неистомишљеника који су понекад резултирали и физичком ликвидацијом. Потреба за заштитом таквих личности, које данас називамо „одређеним личностима“, јавила се са интензивирањем угрожавања њихових живота. Задаци обезбеђења поверавани су најоданијим и најспособнијим људима који су били у непосредном окружењуштићене личности. С тим у вези, у раду је дат генерални преглед послова обезбеђења са посебним освртом на историјат, опште појмове и врсте обезбеђења.

Кључне речи: *војске, ескортна пратња, обезбеђење, обука, улога*

Увод

Обезбеђење одређене личности данас захтева велике психофизичке напоре и врхунску обученост свог људског потенцијала у непосредном окружењу. Средства и опрема која се користи за заштиту личности у данашње је време високософистицирана. Она захтева да се њоме рукује „до савршенства“. Да би се створио савршен „bodyguard“ неопходно је људство обучити и оспособити за тако сложене задатке. Ради тога се планира и изводи специфична обука изабраног људства ради извршавања задатака обезбеђења личности у месту и покрету.

У Војсци Србије овај проблем такође постоји. Њени припадници, у мирнодопским или ратним условима, стално или повремено, извршавају задатке обезбеђења објеката, рејона, правца и одређених личности. Обука људства планира се и изводи за потребе обезбеђења личности у месту и покрету. Циљ такве обуке јесте да се људство оспособи у руковању личним наоружањем, да усаврши своја знања и вештине у управљању моторним возилима, да се оспособи за руковање осталим средствима, као и да их правилно користи. Овим радом представљен је садржај обучавања припадника Војске Србије

¹ vladimir.cvetkovic@kpa.edu.rs

у моторизованој пратњи – ескорту, а за потребе обезбеђења одређених личности у покрету. По предметима обучавања истакнута су тежишта у оспособљавању припадника Војске, као и начин проверавања њихове оспособљености на крају курса.

Општи појмови о пословима обезбеђења

Послови обезбеђења (односно служба обезбеђења) представљају стални систем мера и поступака које по одређеном плану предузимају овлашћене службе или појединци у садејству и сарадњи са другим сродним службама ради обезбеђења и заштите објеката, личности или предмета (објекти обезбеђења). Задатак обезбеђења је да обезбеди и заштити наведене објекте обезбеђења од свих активности које би на било који начин ометале успешно вршење функција објеката обезбеђења. У оквиру тога посебну пажњу морамо посветити и томе да се сви ови објекти обезбеђења појављују као засебне целине приликом вршења послова обезбеђења и да их морамо посматрати као посебне подврсте послова обезбеђења (нпр. обезбеђење личности је категорија сама за себе у односу на обезбеђење објеката).

Стога у овом делу где говоримо о општим појмовима везаним за послове обезбеђења можемо слободно да извршимо прву поделу послова обезбеђења, и то на:

1. обезбеђење личности,
2. обезбеђење објеката и
3. обезбеђење предмета.

Организација и планирање послова обезбеђења врши орган команде (установе) који се посебно одреди за ту сврху. Задатке непосредног и посредног обезбеђења извршавају припадници Војне полиције. Пре сваке реализације обезбеђења потребно је извршити процену ситуације, која, у односу на обезбеђење, у начелу садржи уобичајене елементе по којима се и при другим радњама врши процена, а то су: противник, сопствене снаге, земљиште и време. При процени противника начелно треба наћи одговоре на следећа питања: степен интересовања и ангажовања, да ли је и какве снаге и средства до сада ангажовао и са којим циљем (прикупљање података – извиђање, организација разних субверзивних делатности, почев од психолошко-пропагандних до диверзантских и терористичких), тежиште ангажовања снага и средстава и до сада постигнути резултати; снаге, средства и методе којима ће се користити и њихове могућности.

При процени ових елемената треба доћи до закључка у којој мери и када ће противник у односу на важност објекта обезбеђења употребити најспособније људство опремљено најсавременијим средствима, применити подмукле методе, дрскост и безобзирност ради постизања одређеног циља.

Процена сопствених снага врши се на основу познавања (квантитативног и квалитативног) њиховог састава, могућности, обучености и опремљености за извршавање наменских задатака. Ово познавање заснива се на сталном праћењу и усавршавању њихове организације, садржаја и метода обуке, опремљености техничким и другим средствима за супротстављање противнику.

У процени земљишта начелно треба обухватити следећа питања: место и локацију објекта обезбеђења, које погодности пружа за заштиту с обзиром на место, односно који су повољни услови за дејство противничких снага и средстава могућности употребе сопствених техничких средстава и њихова ефикасност у заштити објеката.

Време, као и у свим проценама, процењује се као простор и као појава (доба године, дана, метеоролошки услови). Процена времена као простора је значајна, јер је веома важно закључити за које време треба извршити припреме за обезбеђење објекта и колико ће дуго то трајати како би се могао сагледати степен оптерећења снага и средстава у току извршења задатка.

На основу извршене процене израђује се План обезбеђења који начелно садржи:

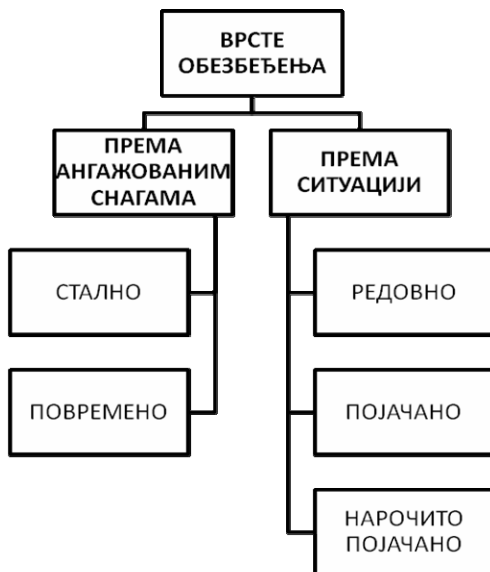
1. снаге и средства које учествују у обезбеђењу;
2. задатке сваког органа и јединице;
3. време, место и начин извршења задатка за све учеснике;
4. начин сарадње – садејства органа и појединаца који учествују у обезбеђењу;
5. поступак органа обезбеђења у разним ситуацијама и условима;
6. лице или орган који руководи обезбеђењем, његово место и начин одржавања везе, извршавање и обавештавање.

Врсте и принципи обезбеђења

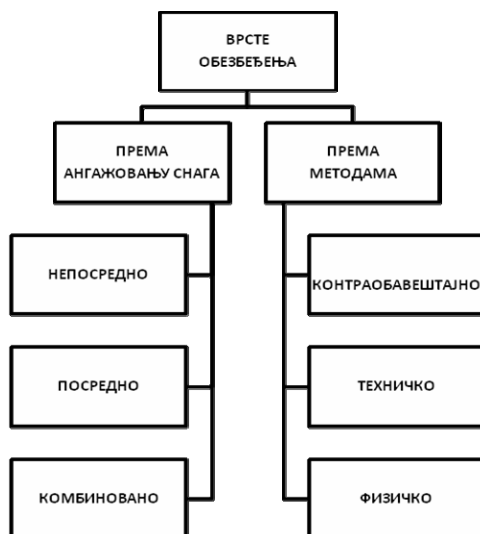
У зависности од врсте објекта обезбеђења и његовог значаја, односно према ситуацији и снагама које се користе, имамо следеће поделе послова обезбеђења:

1. подела према ангажованим снагама и ситуацији.
2. подела према методама и ангажовању снага.

Подела према ангажованим снагама и ситуацији

Подела према методама и ангажовању снага

Општа дефиниција ескорта

Ескорт, ескортна пратња, оружана пратња или просто пратња јесу термини који се често срећу у свакодневном животу, односно у средствима јавног информисања (телевизија, радио, новине и сл.), а користе се у контексту где објашњавају делатности везане за обезбеђење, послове обезбеђења или просто описују службу обезбеђења. Тешко је пронаћи праву дефиницију ових термина, али оно што се данас може рећи јесте да сви ови термини могу да се користе појединачно, али да се у суштини могу сврстати у један – ескорт. Порекло ове речи потиче из француског језика (*escort*), што у буквалном преводу значи пратња. Такође, термин ескорт у Просветиној енциклопедији се објашњава као „оружана пратња ради заштите или из почаста“. Дакле, термин ескорт означава оружану пратњу одређених личности или предмета, ради њихове заштите или из почаста. Из стране литературе и текстова може се закључити да се овај термин користи у више варијанти, али пре свега као једна врста обезбеђења и то конкретно као обезбеђење лица, возила и предмета у покрету или на путу, односно саобраћајници.

У даљем тексту покушаћемо да дамо конкретније објашњење ескорта – ескортне пратње, али првенствено као функције обезбеђења, односно једне врсте послова обезбеђења.

Везујући се за општу дефиницију ескорта – ескортне пратње може се дати конкретније објашњење ескорта – ескортне пратње у пословима обезбеђења. Наиме, као што је речено, ескорт је оружана пратња ради заштите лица или предмета и то првенствено у покрету. Имајући то у виду произилази да је ескорт – ескортна пратња једна од врста обезбеђења лица или групе лица у покрету, а примењује се ради

заштите, односно почасту (на пример, мотоциклистичка и аутомобилска пратња председника Јосипа Броза Тита која га је обезбеђивала и пратила на свим путовањима по земљи и иностранству).

Пратње председника САД специфичне су по томе што се на дугачким, блиндираним и луксузним аутомобилима „lincoln“ налазе посебне платформе на којима стоје агенти тајне службе који обезбеђују председника САД или трче поред возила.

Аутомобилски ескорти политичара и званичника САД који посеђују стране земље препознатљиви су по великим џиповима „GMC“ беле боје са затамњеним стаклима, ескорт председника Русије по блиндираним „ЗИЛ“ аутомобилима и комбијима са отвореним вратима у којима се налазе припадници елитног „СПЕЦНАЗ-а“, а почасни ескорти британске краљевске породице која се превози у кочијама, по обезбеђењу и почасту припадника Краљевске гарде на коњима и полицајци на мотоциклима.

Већ смо напоменули да послове обезбеђења треба посматрати првенствено кроз призму поделе послова обезбеђења у односу на објекте обезбеђења. Тако и долазимо до појашњења овог поднаслова. Наиме, ескорт ћемо у даљем садржају посматрати као један од сегмената обезбеђења личности.

Под појмом обезбеђења и заштите личности подразумева се скуп мера, радњи и поступака којима се осигурава њихово неометано обављање функција и интегритет.

Циљ је да се уз употребу физичке снаге, оружја и других средстава открију и спрече акције усмерене на угрожавање живота и тела личности која се обезбеђује.

Обезбеђење личности дели се на: обезбеђење личности у месту (објекту) и обезбеђење личности у покрету.

Приликом обезбеђења личности у месту примењују се начела и поступци који важе за обезбеђење објеката.

Међутим, приликом обезбеђења личности у покрету долазимо до конкретног објашњења места и улоге ескорта у пословима обезбеђења. Личности које се штите, односно обезбеђују, морају да се крећу и та кретања могу да буду подељена у односу на њихов карактер (свечана, најављена, уобичајена или изненадна) или на начин вршења (пешице, моторним возилима, возом или авионом). Свако од ових кретања има своје карактеристике, али заједничко за све јесте да се врши покрет. Стога је битно да се личност заштити при свом кретању.

С обзиром на то да је подела обезбеђења личности у месту и обезбеђења личности у покрету иста дели се на посредно и непосредно обезбеђење.

Посредно обезбеђење и у месту и у покрету има скоро истоветне задатке и обавезе, те га овом приликом нећемо посебно објашњавати, пошто није од пресудног значаја за одређивање места и улоге ескорта у функцији послова обезбеђења. Непосредно обезбеђење у оквиру обезбеђења личности у покрету обухвата људство и средства који се крећу непосредно уз личност или се налазе непосредно на правцу кретања личности.

У оквиру непосредног обезбеђења примењују се следећи начини вршења ове функције, и то:

1. обезбеђење личним пратиоцем,
2. непосредна пратња,
3. кордон,
4. ескорт,
5. комбинација свих ових начина.

Дефиниција места и улоге ескорта гласила би: „Ескорт представља онај део физичког обезбеђења (непосредног) који обавља своје задатке у покрету аутомобилима, мотоциклима или другим превозним средствима. Основни задатак ескорта је да спречи напад на личност и омогући неометано кретање. Ова два задатка се не могу раздвојити, јер од успешног извршења једног зависи и успех другог“.

У зависности од тога којим се возилом креће, ескорти могу бити: мотоциклистички, аутомобилски и комбиновани.

Слика 1 – Ескортна пратња у реализацији Војске Србије

Обучавање припадника војске за ескорт

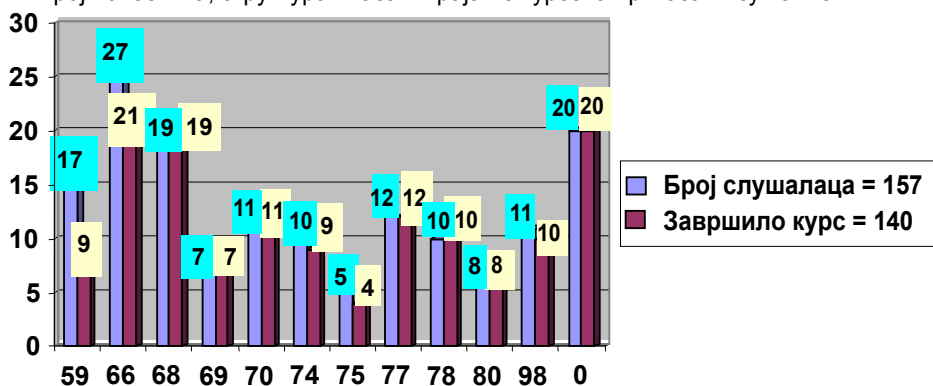
Почетак обучавања припадника Војске у управљању мотоциклом и путничким аутомобилом у моторизованој пратњи – ескорту бележи се од 1959. године када је изведен први курс са генерацијом тадашње Југословенске народне армије. Од тада па до 2000. године реализовано је укупно 12 редовних и 1 ванредни курс у организацији тадашњег Безбедносно-обавештајног центра у Панчеву. У њиховој реализацији активно су учествовали: Гардијска бригада и 125. СБАНЦ.

Курс је трајао од 2 до 3 месеца и 15 дана. Курсеви су реализовани у два периода:

– од 1959. до 1980. године – 9 редовних и 1 ванредни,

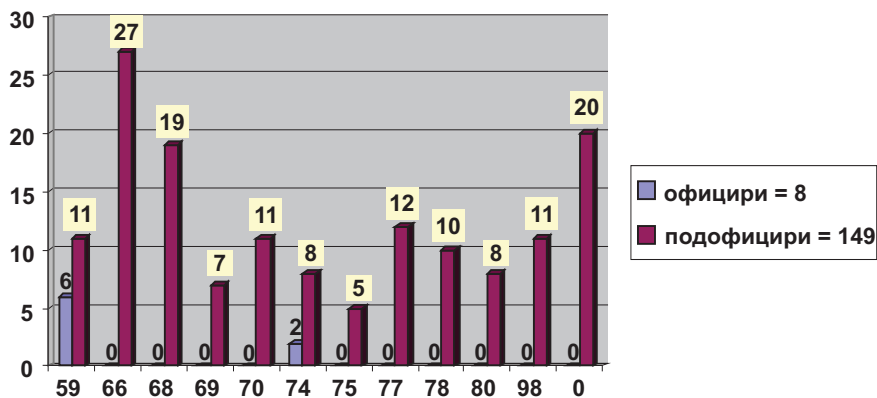
– од 1998. до 2000. године – 3 редовна.

Курс је успешно завршило 140 полазника, од тога 5 официра и 135 подофицира. Број полазника, структура класа и трајање курсева приказани су на шеми 1.

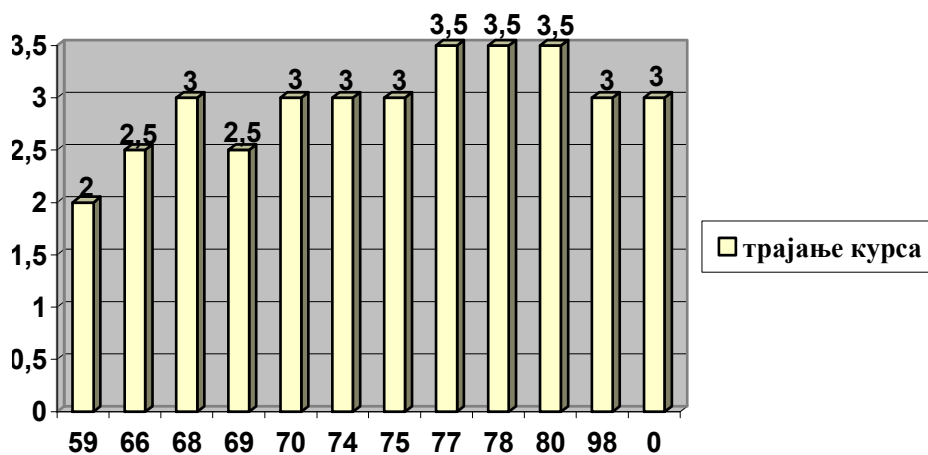

Шема 1 – Преглед броја слушалаца на курсевима по годинама

Статистички подаци односе се на период од 1959. до 2000. године и посебно су значајни како би се сагледао континуитет у пословима едукације и оспособљавања припадника војске за извршавање сложених послова ескортне пратње.

Шема 2 – Преглед структуре слушалаца по годинама

Шема 3 – Преглед трајања курсева по годинама

Циљ и задаци обучавања за ескортну пратњу у Војсци Србије

Обука у ескорту је плански и организован процес стицања знања и вештина у којем се припадници Војске Србије оспособљавају за извршавање наменских задатака у миру и рату. Организује се у облику курса који је саставни део јединственог система непрекидног образовања и којим се врши додатно усавршавање и оспособљавање припадника Војске Србије. Курс за ескорт је повременог карактера и траје обично до четири месеца, у зависности од потреба.

Сви слушаоци морају испуњавати следеће услове:

- да поседују возачку дозволу најмање А и Б категорије,
- да су здравствено способни за курс, што утврђује војнолекарска комисија,
- да су одабрани по посебном критеријуму за избор лица за обуку у ескорту.

Слушаоци се начелно упућују на курс пре преузимања нове дужности. Циљ курса је проширивање основних знања и усавршавање вештина и навика у управљању мотоциклима и путничким аутомобилима и оспособљавање за извршавање специфичних задатака у моторизованој пратњи – ескорту и обезбеђивању одређених личности.

Задаци курса су:

- проширивањем постојећих знања и усавршавањем вештина у управљању мотоциклом и путничким аутомобилом оспособити слушаоце за самостално и ескортно извршавање специфичних задатака пратње и обезбеђења личности и страних делегација;

– оспособити слушаоце за правилно руковање и основно одржавање мотоцикала и путничких аутомобила;

– обучити слушаоце за успешну примену овлашћења војне полиције и других мера и радњи које војна полиција предузима у обезбеђењу личности и страних делегација;

– обучити слушаоце у правилном руковању и прецизном гађању различитих циљева из пиштоља и аутомата;

– упознати слушаоце са основним елементима безбедности Републике Србије и Војске Србије, и могућим начинима и средствима угрожавања штићених личности;

– кроз процес усавршавања развијати моралне особине личности и јачати психолошку способност слушалаца за доследно извршавање наменских задатака.

Наставним планом и програмом Курса за усавршавање припадника Војске у управљању мотоциклом и путничким аутомобилом у моторизованој пратњи – ескорту предвиђена је обука из следећих предмета:

– Тактика војне полиције,

– Усавршавање у управљању мотоциклом,

– Усавршавање у управљању путничким аутомобилом,

– Ватрена обука и

– Физичка обука.

Тежиште у обуци усмерено је на усавршавање у управљању мотоциклом и путничким аутомобилом.

Усавршавање у управљању мотоциклом

Циљ изучавања предмета јесте да се слушаоци обуче у управљању мотоциклом и стекну вештине и навике до те мере да могу самостално извршавати наменске задатке у различитим саобраћајним, теренским и временским условима.

Задаци изучавања предмета су:

– да се слушаоци усаврше и потпуно овладају вештином управљања мотоциклом у различитим саобраћајним, теренским и временским условима;

– оспособити слушаоце за успешно управљање мотоциклом у моторизованој пратњи – ескорту и обезбеђење личности и страних делегација;

– да се слушаоци упознају са техничко-експлоатационим карактеристикама мотоцикла и оспособе за њихово основно одржавање;

– да слушаоци схвате своје место и задатак у моторизованој пратњи – ескорту, као и место и улогу ескорта у систему обезбеђења личности и страних делегација.

Обука у управљању мотоциклом реализује се у две фазе:

1) увежбавање практичних радњи на аутодрому, односно на терену,

2) примена усвојених знања у конкретним саобраћајним условима.

ПРВА ФАЗА

Упознавање мотоцикла, припрема за коришћење и мењање степена преноса

Упознавање са техничким особинама, командама и инструментима и начином руковања. Основно одржавање мотоцикла. Стављање мотора у рад. Полазак и мењање степена преноса до директне и обратно. Управљање мотоциклом по линији и мењање степена преноса у седећем и стојећем ставу. Контрола брзине кретања и осталих унструмената за време управљања.

Заустављање и кочење

Начин успоравања брзине кретања. Елементи који утичу на ефекат кочења и заустављање на различитој подлози при управљању на правцу. Техника кочења и заустављања при различитим брзинама (25-50 км/час.) Најчешће грешке возача при заустављању и кочењу.

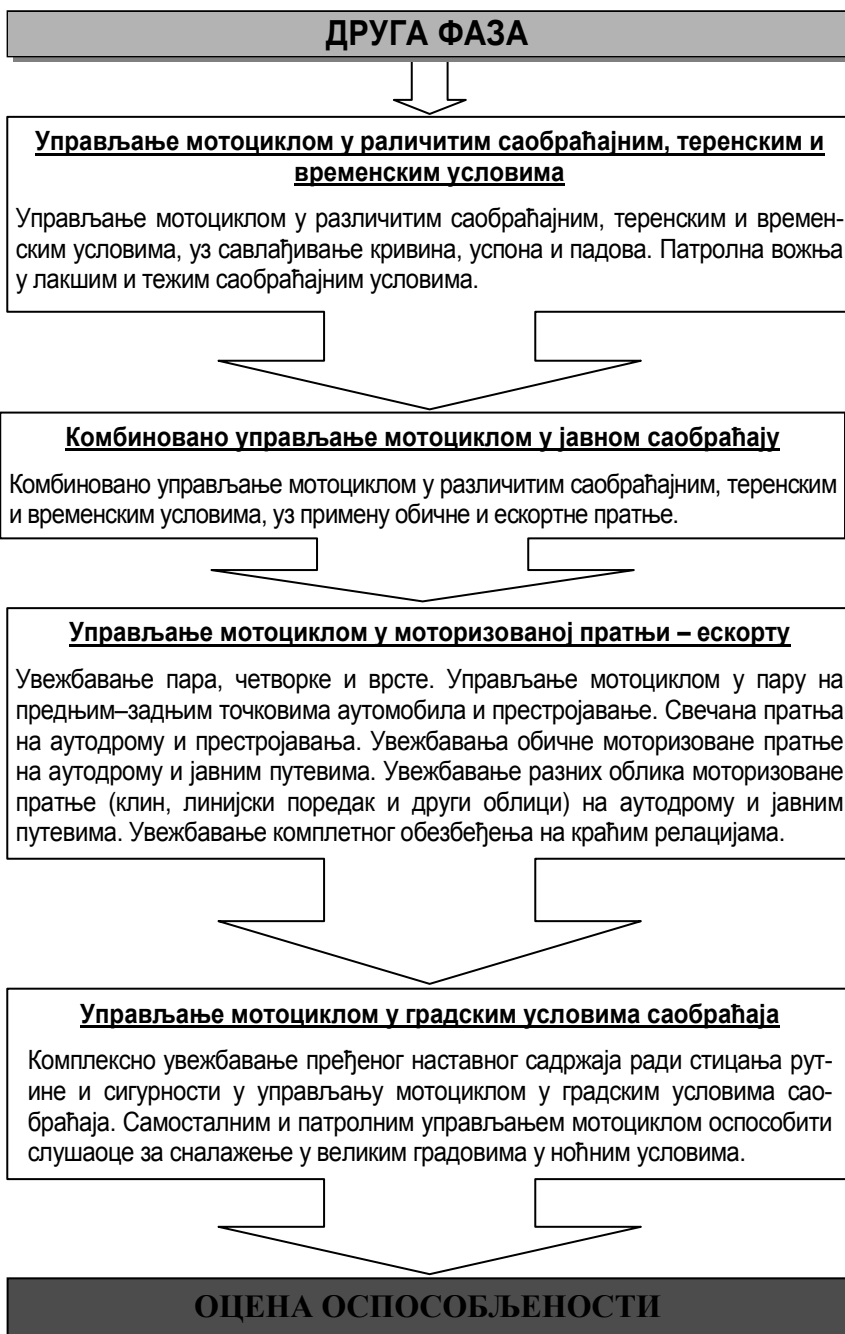
Вежбе спретности на мотоциклу

Управљање мотоциклом у кругу различитог полупречника и на различитој подлози (осмица, плетеница и стилони вожње). Управљање мотоциклом кроз препреке у линији на различитим одстојањима и на различитој подлози – „слалом“. Окретање мотоцикла на ограниченом простору. Управљање мотоциклом једном руком и без руку у седећем и стојећем ставу, уз истовремено руковање оружјем, подешавање опреме, заустављање осталих учесника у саобраћају и лица која иду према главним колима. Промена смера кретања заносењем и окретањем мотоцикла око ноге на различитим подлогама.

Управљање мотоциклом у теренским условима

Управљање мотоциклом у теренским условима на полигону. Управљање мотоциклом и прилагођавање брзине при савлађивању кривина, успона и падова по непознатом и брежуљкастом терену. Управљање мотоциклом у теренским условима на клизавој подлози. Управљање мотоциклом иза наставника у тешким теренским условима, уз примену стечених знања и вештина.

ПРОВЕРА ОСПОСОБЉЕНОСТИ НА АУТОДРОМУ

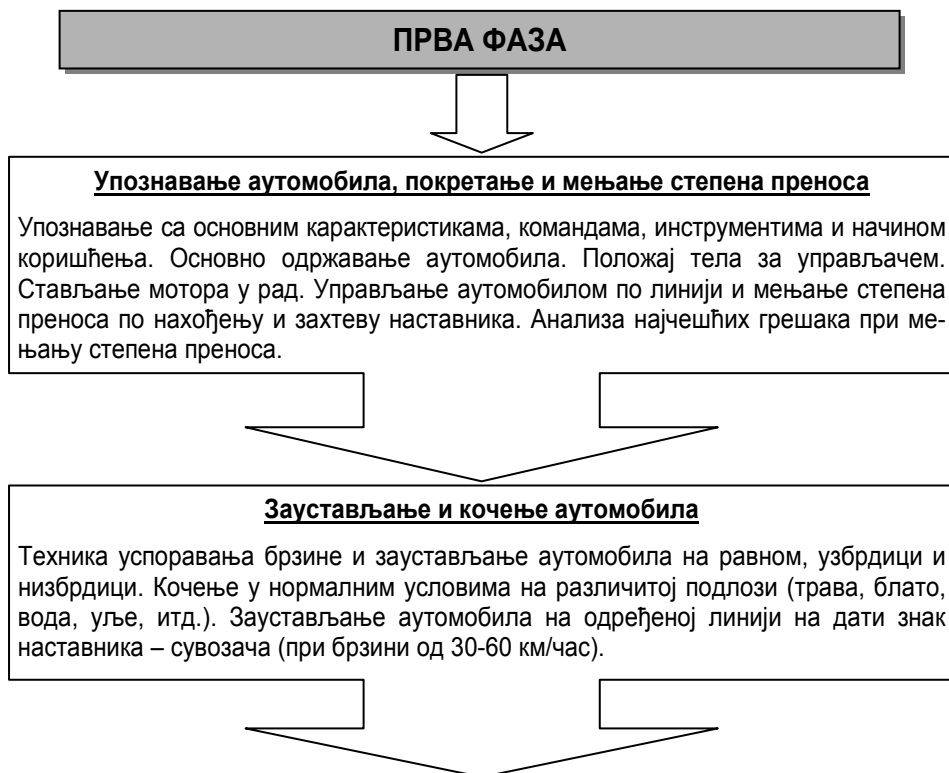
Усавршавање у управљању путничким аутомобилима

Циљ изучавања предмета јесте да се слушаоци обуче у управљању путничким аутомобилом ради самосталног извршавања наменских задатака у различитим саобраћајним, теренским и временским условима.

Задаци изучавања предмета су:

- да слушаоци усаврше и потпуно овладају вештином управљања путничким аутомобилом у различитим саобраћајним, теренским и временским условима;
- оспособити слушаоце за успешно управљање путничким аутомобилом у моторизованој пратњи – ескорту и обезбеђење личности и страних делегација;
- да се слушаоци упознају са техничко-експлоатационим карактеристикама путничких аутомобила и оспособе за њихово основно одржавање;
- да слушаоци схвате своје место и задатак у моторизованој пратњи – ескорту, као и место и улогу ескорта у систему обезбеђења личности и страних делегација.

Предмет се реализује у две фазе: прва фаза, као увежбавање практичних радњи на аутодрому, и друга фаза – примена усвојених знања у конкретним саобраћајним условима.

Руковање управљачем аутомобила

Одржавање правца вођењем левог и десног точка по линији. Управљање аутомобилом једном руком, уз истовремену употребу саобраћајне лопатице. Управљање аутомобилом у кругу, осмици, плетеници, унапред и уназад. Руковање управљачем при заносу возила.

Кретање аутомобилом уназад

Примена и кретање уназад у различитим условима. Управљање аутомобилом при кретању уназад преко левог и десног рамена, уз вођење точка по линији и брзо уклањање возила са пута кретањем уназад. Кретање уназад помоћу ретровизора и бочног огледала. Кретање уназад кроз препреке – „слалом“.

Окретање аутомобила и полазак на успону

Припрема за окретање и техника рада са командама. Окретање у нормалним условима и коришћење споредног пута. Окретање на ограниченом простору и коришћење нагиба пута. Полазак на успону.

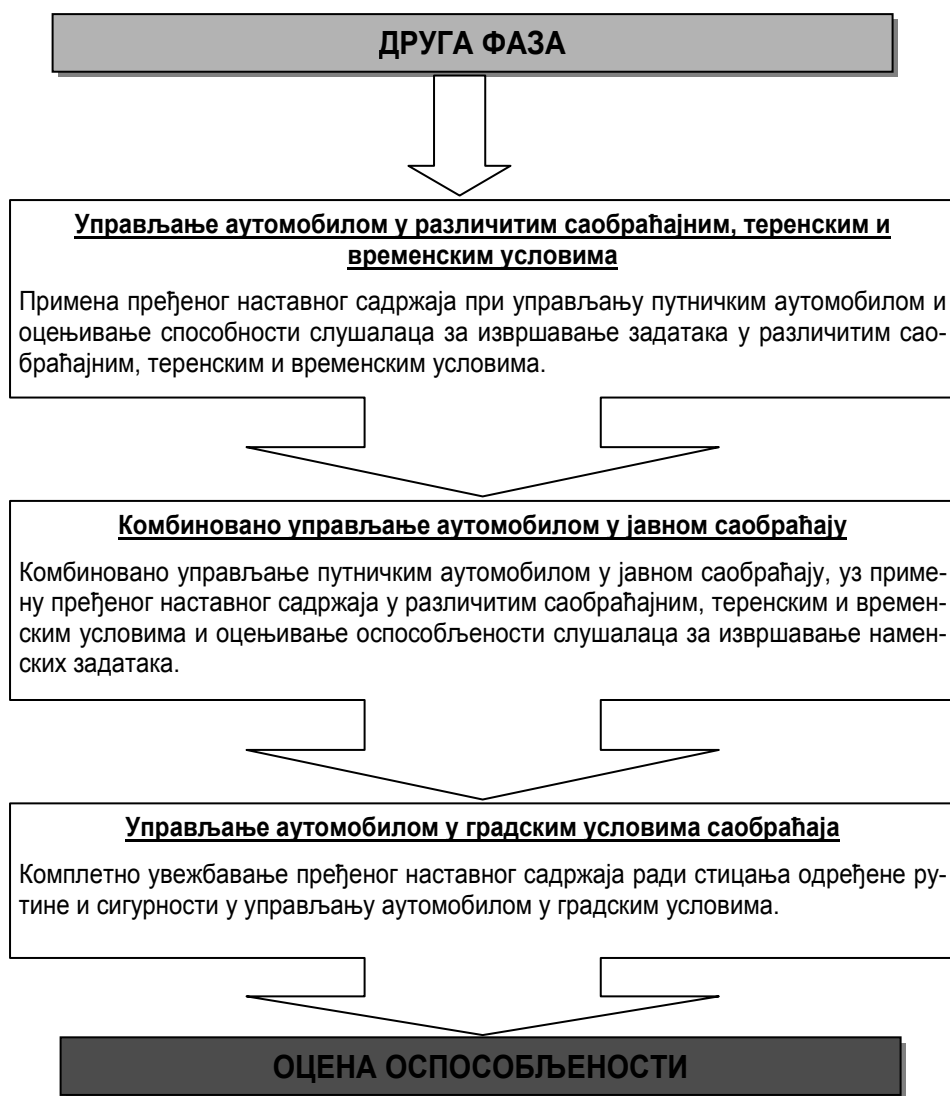
Паркирање и гаражирање аутомобила

Основни појмови о паркирању и гаражирању аутомобила. Припрема возила за гаражирање. Паркирање паралелно, косо и усправно на осу пута. Гаражирање и паркирање возила у стварним условима.

Увјжбавање стазе спретности

Обједињавање и повезивање свих елемената. Увјжбавање брзог стартавања, избегавање препрека, процена ширине и дужине возила и положаја точка у различитим позицијама аутомобила.

ПРОВЕРА ОСПОСОБЉЕНОСТИ НА АУТОДРОМУ

Планирање, организацију и реализацију Курса за усавршавање припадника Војске у управљању мотоциклом и путничким аутомобилом у моторизованој пратњи – ескорту спроводе надлежне команде и јединице.

Командант јединице руководи курсом преко руководиоца курса који је одговоран за потпуну реализацију наставног садржаја. Поред руководиоца активно учешће у реализацији практичног дела обуке имају асистенти који обавезно морају имати завршен курс ескорта.

Закључак

Све чешће смо сведоци нестајања конвенционалног ратовања међу државама као начина решавања сукоба интереса. У појединим деловима света врше се терористичке акције усмерене према одређеним личностима и важним објектима као средству борбе за политичке или неке друге циљеве. Такође, и на нашим просторима деловале су терористичке организације са истим циљевима.

Обезбеђење одређених личности и објеката од виталног значаја за Републику Србију остаће и даље један од примарних задатака послова обезбеђења у Војсци Србије. Самим тим, у складу са данашњим развојем и модернизацијом Војске Србије, а сходно конкретним условима, потребно је прилагодити и планове и програме обучавања људства за обезбеђење одређених личности у месту и покрету.

Имајући у виду садашње стање у Војсци Србије и будуће потребе по питању обуке припадника у моторизованој пратњи – ескорту, предлаже се:

- организовати обуку у трајању највише до месец дана;
- наставним планом и програмом обезбедити посебно обучавање на путничким аутомобилима, имајући у виду да се мотоцикли све ређе користе за реализацију пратње;
- полазници курса требало би претходно да заврше основни курс војне полиције, како би стекли основна знања из Тактике војне полиције, што би омогућило више времена за планирање обуке у управљању путничким аутомобилима;
- ватрену обуку што више приближити реалној ситуацији у смислу планирања ситуационог гађања која су везана за обезбеђење личности.

Литература

1. Ђорђевић Д., Служба безбедности војног путног саобраћаја, Панчево, 1998.
2. Вујашевић М., Послови обезбеђења војне полиције, Београд, 2004. године.
3. Правило о безбедности путног саобраћаја у Војсци Југославије, Београд, 1997.
4. Правило о коришћењу моторних возила Војске Југославије у миру и рату, 1995.
5. Приручник за регулисање и контролу војног путног саобраћаја, Београд, 2002.
6. САТ плус, Београд, 2003. године.
7. www.metropolice.co.uk,
8. www.danas.co.yu